

Architektonika systému filosofie / Systematičnost ve filosofii / Systém / Systematičnost / Architektonika

Filosofie se musí vždy vztahovat k celku – ne-li aktuálně (neboť k podstatě jazykových a myšlenkových souvislostí náleží, že se aktuálně resp. centrálně musí vztahovat k něčemu, co je z celku vyděleno), tedy alespoň virtuálně. To s sebou nese závažný důsledek: i když se filosofie aktuálně soustřeďuje na celek (a to ať už na celek veškerenstva, ať na nějaký konkrétní celek), vždycky jí něco z tohoto celku aktuálně (předmětně) uniká (totiž právě ony součásti, složky celku, detaily apod.). Proto jediný možný způsob, jak si filosof při své myšlenkové práci zachovává vztah k celku, spočívá v rozdělení intencionálních funkcí aktů vědomí na předmětné a nepředmětné. Výsledek je ten, že v určitém myšlenkovém aktu se myslící předmětně vztáhne ke konkrétně míněnému, zatímco k celku (a nejenom ke konkrétnímu celku, nýbrž také k jeho reálným kontextům v rámci celku veškerenstva) se přitom vztahuje příslušnými nepředmětnými intencemi (to znamená, že každá intencionální akt je více či méně komplikovanou souhrou většího množství nesnadno rozlišitelných intencí). To nám umožňuje provést další důležité rozlišení: systematická myšlenková práce ve filosofii (i ve vědách) je umožňována a zakládána díky stálému přecházení aktivního vědomí (vědomých aktů) od intencí předmětných k nepředmětným a naopak (necháváním intencionálních předmětů, aby se stávaly intencionálními nepředměty, tj. aby se vnořily do sféry intencionální nepředmětnosti). Systematičnost myšlení tedy spočívá nejen v jeho logičnosti, chápané tradičním (školským) způsobem jako pouhá logická bezespornost, nýbrž v „logičnosti“ (snad „hyperlogičnosti“ či – možná spíše – „hypologičnosti“, míníme-li cosi základnějšího než formální logičnost) obsahové, tedy nejen formální. A tato neformální, „obsahová“ („materiální“) logičnost není sice uskutečnitelná bez systému a bez systematičnosti, ale převážně spočívá na myšlenkové cestě (HODOS) či přesněji na „zácestí“, tj. na krajině, jíž cestujeme, jíž razíme novou cestu nebo jejichž již proražených a prošlapaných cest si ponejvíce užíváme. Struktura těchto starých i nových cest představuje určitou architektoniku filosofického postupu.